

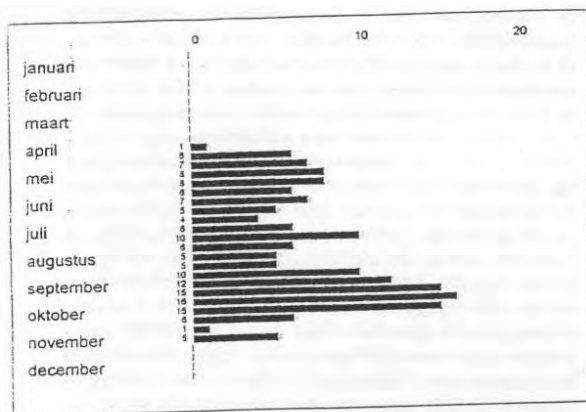
Contactorgaan van de sectie Diptera van
de Nederlandse Entomologische Vereniging

Opetiidae en Platypezidae in Nederland

door Herman de Jong

Inleiding

Enkele van de dipterenfamilies waarop ik me de laatste paar jaren heb geconcentreerd zijn de Opetiidae en Platypezidae. Deze families bestaan voornamelijk uit kleine - maar uitzonderlijk fraaie - vliegen, waarvan, voor zover bekend, de larven in of op zwammen leven. De volwassen vliegen vallen op door hun bijzondere kleur, waarbij fluweelzwart de boventoon voert, in veel soorten afgewisseld met partijen bestoven donkergrijs, oranjegeel en/of zilvergrijs. De meeste soorten vliegen in het najaar, hoewel er een aantal is dat al vroeg in het jaar is waar te nemen (fig. 1).

Figuur 1. Aantal soorten van de Nederlandse Opetiidae en Platypezidae per decade gebaseerd op de tot nu toe in ORDE ingevoerde gegevens.

Vochtig loofbos waarin gefilterd zonlicht op de struiklaag doordringt geeft de beste kans om ze aan te treffen. De vliegjes vallen op door hun kenmerkende haperende manier van voortbewegen over bij voorkeur breed blad van met name Esdoorn, hoewel ook Kastanje, Braam, Eik, Vogelkers en dergelijke de moeite van het afzoeken waard zijn, vooral daar waar de paddestoelflora goed is ontwikkeld. De manier van vliegen is statig en gelijkmatig. Doorgaans worden Opetiidae en Platypezidae individueel waargenomen, hoewel sommige soorten bij gelegenheid in aantal kunnen voorkomen en van enkele soorten zwermvorming bekend is.

Herkenning

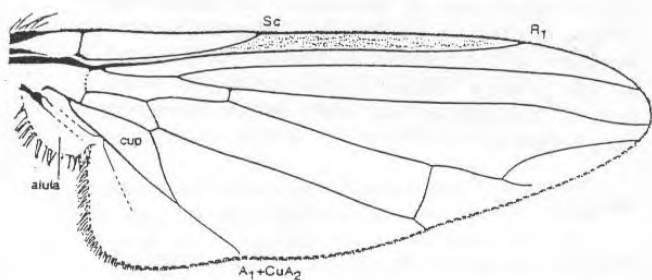
Veel vliegen zijn direct als Platypezidae herkenbaar door de aanwezigheid van de karakteristiek afgeplatte en verbrede achtertarsen (waarbij de metatars verkort is; fig. 2), het kenmerk waaraan de familie zijn naam

Figuur 2. Achterpoot ♂ *Platypeza fasciata* Meigen.

dankt. *Opetia nigra* Meigen, de enige bij ons voorkomende soort van de Opetiidae, en veel soorten Platypezidae vertonen dit kenmerk echter niet, met name de vertegenwoordigers van het betrekkelijk soortenrijke genus *Agathomyia* Verrall en de daaraan direct verwante genera.

Een korte diagnose van vliegen die tot de Opetiidae en Platypezidae horen kan als volgt luiden: **kop**: geen ptilinale suture; arista op top antenne; **poot**: empodium borstelachtig; (achterste tarsleden veelal afgeplat en verbreed, metatars kort: een uniek en onmiskenbaar kenmerk indien aanwezig); **vleugel** (fig. 3): top afgerond; ader Sc compleet; ader R₁ lang, mondt duidelijk gescheiden van Sc uit in vleugelvoorrand; ader A₁ doorgaans tot aan achterste vleugelrand (alleen bij ♂ *Opetia nigra* bereikt A₁ vleugelrand niet); alula ontwikkeld; cel cup spits, ruim voor vleugelrand gesloten.

Figuur 3. Vleugel ♂ *Platypeza fasciata*.

In het veld kunnen Opetiidae en Platypezidae verward worden met Phoridae, een fylogenetisch nauw verwante groep van vliegen, waarvan veel soorten eveneens de gewoonte hebben om in hortende draf over bladeren te snellen. Hoewel ze zich doorgaans rapper en meer kwikzilverachtig voortbewegen dan Platypezidae, lijken sommige Phoridae door hun fluweelzwarte habitus op het eerste gezicht verdacht veel op *Opetia nigra* en sommige soorten van Platypezidae. Phoridae zijn echter direct herkenbaar aan hun karakteristieke gereduceerde vleugeladering, waarbij de aan de voorrand van de vleugel gelegen aders aanmerkelijk dikker zijn dan de resterende aders in het achterste deel van de vleugel. Met enige ervaring zijn de Phoridae door hun iets andere gedrag in het veld met het blote oog goed te onderscheiden van Opetiidae en Platypezidae. Voorts kan verwarring optreden met enkele groepen van Empidoidea. In dit geval geven de complete ader Sc, de spitse cel cup en de aanwezigheid van een ontwikkelde alula doorslaggevend aan dat een exemplaar tot de Opetiidae of Platypezidae behoort.

Nederlandse fauna

In de meest recent gepubliceerde naamlijst van Nederlandse Diptera (De Meijere 1939) werden in totaal 15 soorten Platypezidae (inclusief *O. nigra*) voor de Nederlandse fauna opgevoerd. Op het moment van schrijven van dit stukje is het aantal uit Nederland bekende soorten 26, maar dit zou bij een meer intensieve bestudering van deze weinig populaire groep ongetwijfeld tot boven de 30 uitkomen.

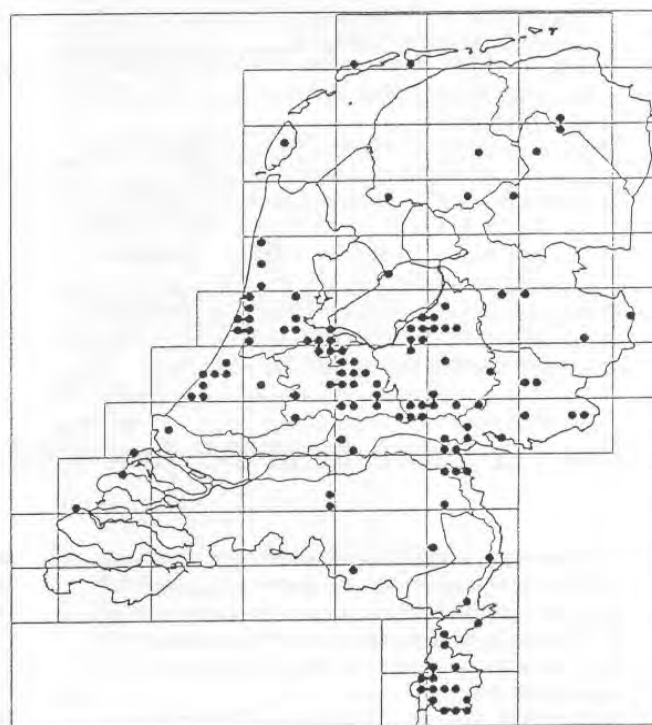
Waar rook is, is *Microsania*?

Een uiterst merkwaardig gedrag vertonen de soorten van het genus *Microsania* Zetterstedt. Deze vliegjes worden doorgaans zeer zelden waargenomen, maar wanneer er rookontwikkeling optreedt als gevolg van veen-, heide-, of bosbrand of door kampvuurtjes, schijnen er hele zwermen van voornamelijk mannetjes in de rookpluimen te kunnen opdoemen. Na afloop van de brand kunnen de vliegjes nog een tijd lang worden aangetroffen op de nasmeulende verkoelde resten, maar zodra deze zijn afgekoeld zijn de vliegjes als in dunne rook verdwenen. Sinds dit fenomeen in de dertiger jaren door de Belg Collart uitvoerig werd bestudeerd en geboekstaafd, zijn er over de hele wereld soortgelijke omstandigheden overeenkomstige waarnemingen gedaan. Collart (1952) porde in Entomologische Berichten de Nederlandse entomologen op om de tot dan toe uit Nederland nog niet bekende maar hier ongetwijfeld voorkomende soorten van *Microsania* op te sporen, maar de vonk sloeg niet over. Tot zeer kort geleden waren vertegenwoordigers van dit genus uit Nederland dan ook onbekend. Paul Beuk trof echter in het begin van dit jaar enkele exemplaren van een van de soorten aan, weliswaar niet in een rookpluim, maar in alcoholmateriaal afkomstig uit een grondval. Naast de nu uit Nederland bekende soort voert De Meyer (1991) vijf soorten van *Microsania* voor België op. Enkele hiervan zullen eveneens in Nederland te vinden zijn en het is onder meer door deze verwachte toename dat ik aantal in Nederland voorkomende Opetiidae en Platypezidae op 30+ schat.

Tabel

Behalve de Russische tabel van Shatalkin (1985) is er op het ogenblik geen determinatiewerk waarmee alle in Nederland voorkomende Platypezidae goed op naam kunnen worden gebracht. Determinatie met meer toegankelijke literatuur als Czerny (1930; systematisch en nomenclatorisch deels verouderd) en de deels op Czerny gebaseerde publikaties van Chandler (1973, 1974; nomenclatorisch meer up to date, incompleet voor de Nederlandse fauna) zal in de meeste gevallen in foutloze soortbepalingen resulteren maar kan de niet ingewijde hier en daar toch tot ongewenste conclusies leiden. Omdat het gebruik van een Russische tabel voor de meesten te ver zal gaan (en dan niet alleen omdat het tijdschrift waarin de tabel is gepubliceerd in Nederland slechts met moeite te vinden is) en omdat de andere aangegeven literatuur niet altijd tot de juiste determinatie leidt, heb ik geprobeerd de bestaande leemte te vullen door een tabel tot de in Nederland en het omringende gebied voorkomende Platypezidae te schrijven. In de (in het Engels gestelde) tekst wordt onder meer de systematische positie van de Opetiidae en Platypezidae binnen de Diptera besproken, gevolgd door determinatietabellen tot de soorten, gegevens per soort over de (voor zover bekend) larvale en adulte biologie, de internationale en Nederlandse verspreiding, de vliegtijd en het aantal onderzochte Nederlandse exemplaren per sexe. Het merendeel van de illustraties die nodig zijn om zonder problemen tot correcte determinaties te komen is gereed. De gebruikte nomenclatuur volgt Chandler (1991a, 1991b). De vangstgegevens van de ongeveer 1250 exemplaren die ik tot nu toe heb bestudeerd afkomstig uit de collecties van de musea in Amsterdam en Leiden, plus enkele privé collecties, zijn ingevoerd in het programma ORDE. Op deze manier kan er zonder mankeren per soort een verspreidingskaartje opgenomen worden in de te verschijnen publikatie. Bijgeleverd kaartje (fig. 4) geeft de 124 5 X 5 kilometerhokken aan waarvoor tot nu toe vangstgegevens van Opetiidae en Platypezidae zijn ingevoerd. Redelijk onderzochte gebieden schijnen de duinen ter hoogte van Haarlem, de strook tussen Leiden en Den Haag, het gebied vanaf Amsterdam via het Gooi over de Utrechtse Heuvelrug, de noordelijke Veluwe, de zuid-west Veluwezoom en Zuid-Limburg. Het zal duidelijk zijn dat op veel van de blanco plekken op de kaart wel degelijk Opetiidae en Platypezidae aan te treffen zijn. Elk aanvullend gegeven met betrekking tot het voorkomen van deze vliegen in Nederland is dan ook welkom en ik verzoek iedereen die in zijn of haar collectie exemplaren van deze families heeft staan en van wie ik nog geen materiaal bestudeerde, contact met mij op te nemen of mij via derden van het bestaan van

deze beesten op de hoogte te stellen. Ook al gaat het om slechts enkele exemplaren, al het materiaal van deze weinig bestudeerde vliegen is de moeite waard om opgenomen te worden. Ik ben te bereiken in

Figuur 4. Vindplaatsen van de Nederlandse Opetiidae en Platypezidae gebaseerd op de tot nu toe in ORDE ingevoerde gegevens.

het museum te Amsterdam (tel. 020 - 525 5207) of thuis (tel. 020 - 694 4808). Het ligt in de bedoeling de tabel eind 1996 of begin 1997 in druk te doen verschijnen, zodat de gegevens van 1996 nog kunnen worden meegenomen.

Literatuur

- Chandler, P. J., 1973. The flat-footed flies (Diptera, Aschiza-Platypezidae) known to occur in Kent, with a key to the genera and species so far recorded from the British Isles. *Transactions of the Kent Field Club* 5: 15-44.
- Chandler, P. J., 1974. Additions and corrections to the British list of Platypezidae (Diptera), incorporating a revision of the Palearctic species of *Callomyia* Meigen. *Proceedings and Transactions of the British Entomological and Natural History Society* 7: 1-32.
- Chandler, P. J., 1991a. Family Opetiidae. In: A. Soós & L. Papp (eds), *Catalogue of Palearctic Diptera* 7: 204-205.

- Chandler, P. J., 1991b. Family Platypezidae. In: A. Soós & L. Papp (eds), *Catalogue of Palaearctic Diptera* 7: 205-217.
- Collart, A., 1952. Deux genres d'insectes à rechercher aux Pays-Bas. *Entomologische Berichten* 14: 123-125.
- Czerny, L., 1930. Clythiidae (Platypezidae). *Fliegen der palaearktischen Region* 34: 1-29.
- De Meyer, M., 1991. Platypezidae. In: P. Grootaert, L. De Bruyn & M. De Meyer (eds), *Catalogue of the Diptera of Belgium. Studiedocumenten van het K.B.I.N.* 70: 104.
- Meijere, J. C. H. de, 1939. Naamlijst van Nederlandse Diptera - afgesloten 1 April 1939. *Tijdschrift voor Entomologie* 82: 137-174.
- Shatalkin, A. I., 1985. Overzicht van de paddestoel-vliegen (Diptera, Platypezidae) van de fauna van de USSR. *Sbornik Trudov Zoologicheskogo Muzeya MGU* 23: 69-136. (In het Russisch).

Adres van de schrijver:

Afdeling Entomologie
 Instituut voor Systematiek
 en Populatiebiologie
 Plantage Middenlaan 64
 1018 DH Amsterdam

Het vliegenweekend 7-9 juni 1996 in de Noordoostpolder

door Jaap van der Linden

Vliegen vangen in de Noordoostpolder? Die gigantische cultuur-steppe waar de natuur slechts een plek vindt langs de wegen en watergangen die kilometers uit elkaar liggen? Zo op het eerste gezicht lijkt het niet de meest aangewezen plaats om een vliegen-weekend te organiseren.

Toch is één van de Nederlandse vliegen-pioniers, Volkert van der Goot, ons ook in dit opzicht al vele jaren geleden voorgegaan. Reeds in augustus 1952, tien jaar na het begin van de ontginning van de polder, onderzocht hij de zweefvliegenfauna van dit gebied (Van der Goot, 1954). Het merendeel van de door hem gevonden soorten (zie tabel) kan je praktisch overal in Nederland vinden. Een aantal andere soorten tref je meestal in vochtige omgeving aan, langs sloten en vaarten of in moerasgebieden. Echte bossoorten kwamen toen nog niet of slechts spaarzaam voor. Wat er aan bos was, was nog maar net aangeplant, en dus nog niet geschikt, of nog niet bereikt vanwege de grote afstand tot bossen op het oude land.

Inmiddels zijn we ruim veertig jaar verder en zijn de toen aangeplante bossen een stuk beter ontwikkeld. Bij het Kuinderbos heeft deze ontwikkeling er onder andere toe geleid dat er zelfs allerlei bijzondere varen- en paddestoelsoorten voorkomen. Reden genoeg om eens te gaan kijken of dit ook gevolgen heeft gehad voor de vliegenfauna.

Middenin het Kuinderbos ligt een natuur-camping van Staatsbosbeheer. Toen ik daar op vrijdagavond 6 juni samen met André van Eck aankwam hadden Aat Barendregt, Sigrid Mostard en Johnny Smit hun tent al opgezet en even later kwamen Liane Lankreijer,

Wouter van Steenis en Mark van Veen ook aan. Bob van Aartsen had zich helaas wegens ziekte afgemeld. Tegen de tijd dat alle tenten stonden was het donker. De volgende ochtend was iedereen na een wekrondje van Aat vroeg de tent uit want het zou net als de dagen ervoor weer behoorlijk warm worden. Na het ontbijt dus meteen erop uit om de bossen te verkennen. Steeds is per kilometerhok bijgehouden welke soorten we tegenkwamen. We begonnen bij 182-533, waarin het kampeerterrein ligt. De vochtige bossen, met veel aangeplante essen leverden meteen een paar leuke soorten op: de mooie roofvlieg *Dioctria oelandica* en de zweefvlieg *Ferdinandea cuprea*, een echte bossoort. *Meliscaeva auricollis* was hier behoorlijk algemeen. Daarna verder naar 182-534, waar ook wat drogere bossen te vinden waren. Langs oostrand van het bos stonden ook enkele bloeiende Amerikaanse vogelkersen, waarop veel *Eristalissen* en *Myatropa's* zaten. Leuke soorten waren hier *Parasyrphus annulatus* en *P. malinellus*, *Eupeodes lapponicus*, *Volucella pellucens* en de waarneming van een *Didea*-soort die helaas niet gevangen kon worden. Tussen de vele *Dasysyrphus venustus* was ook een enkele *D. hilaris* en *D. lunulatus* te vinden. De temperatuur begon inmiddels aardig op te lopen, wat ook gevolg had voor de vangbaarheid van de vliegen. De naaldhout-aanplanten aan de noordzijde van het bos (181-535) leverden daarna nog enkele soorten die karakteristiek zijn voor dit bostype: *Brachyopa testacea* (meerdere exemplaren op fluitekruid) en *Laphria flava*. Tegen die tijd was iedereen door de hitte ($\pm 30^\circ$) en het slenteren behoorlijk vermoeid, en de terugweg door het kilometerhokken 181-534 en 182-534 leverde niet zoveel nieuws meer op.

Na lunch en siësta maakten we nog een rondje rond de gegraven plas achter het kampeerterrein. Langs de oevers hiervan is een bijzondere heischrale vegetatie te vinden met veel dopheide en ronde zonnedaauw en zeldzaamheden als grote wolfsklauw, riet- en brede orchis en scherpe fijnstraal. Langs de waterrand staan veel zegges en in het water zeebies en ruwe bies. Dat er hier aan vliegen niet zoveel bijzonders te vinden was had waarschijnlijk met het weer te maken: het begon steeds harder te rommelen en we waren nog maar net voor de bui echt lostbarstte terug bij de camping. Toen konden we lekker met de auto naar de chinees voor een smakelijke maaltijd. De rest van de avond werd besteed aan het opzetten van gevangen beesten. Ook het materiaal uit de vangtent (van Bob van Aartsen geleend en achter het kampeerterrein opgezet) werd bekeken.

De volgende ochtend was het weer compleet anders dan de dag ervoor: bewolkt, wat motregen en zo'n tien graden kouder. Vroeg opstaan had dus weinig zin. Aat moest weer op tijd thuis zijn en vertrok. De anderen gingen op hoop van zegen (= geen regen!) naar de Kuinderberg. Hier ligt een oud fort, dat is omgetoverd tot toeristische trekpleister met speelweiden, info-borden, uitzichtheuvel en een brede vaart. Ondanks de motregen konden hier nog enkele nieuwe soorten gescoord worden: o.a. 4 *Platycheirus*-soorten en *Anasimyia contracta* en *A. lineata*. Het totaal aantal zweefvliegensoorten werd hiermee toch nog op 48 gebracht, iets meer dan op de vliegendaag van '95 (Barendregt, 1995) en zelfs aanzienlijk meer dan het weekend in '93 (Van Steenis, 1994). Hoeveel soorten er in '94 gevangen zijn weet ik niet.

Vergelijken we de gevangen soorten met die van van der Goot (1954) en met een inventarisatie van het Kuinderbos door Piet Bremer uit 1978/'79 (Bremer, 1980) dan vallen de volgende zaken op:

- Er ontbreken een paar soorten die door beide andere auteurs als gewoon/algemeen worden opgegeven: *Platycheirus peltatus*, *Eristalis arbustorum* en *Helophilus trivittatus*. Aan het tijdstip in het jaar kan het niet liggen: de eerste generatie van deze soorten had nog rond moeten vliegen. Wellicht is het bos teveel dichtgegroeid voor deze soorten, of zou het door het warme weer komen?

- Een aantal door van der Goot gevangen soorten van ruderaal terreinen, moerassen en vochtige oevers is zowel door ons als door Piet Bremer niet gevonden. Deze komen/kwamen voor buiten het door ons onderzochte (bos-)gebied: *Sphaerophoria ruepelli* en *S. menthastri*, *Platycheirus immarginatus*, *Pyrophaena granditarsa*, *Cheilosia cynocephala* en *C. vernalis*, *Lejogaster metallina* en *L. splendida* en *Neoascia podagrica*. *Platycheirus manicatus* was waarschijnlijk

slechts tijdelijk algemeen op de drooggevalle gronden. - Het meest opvallend is de toename van het aantal bossoorten. Een aantal hiervan was al door Piet Bremer gevonden, maar de lijst heeft zich sinds 1979 nog aanzienlijk uitgebreid. Met name de *Parasyrphus*- en *Dasysyrphus*-soorten vallen hierbij op.

Alles bij elkaar heeft het weekend dus, ondanks het weer, een flink aantal waarnemingen opgeleverd, waaronder verschillende bijzondere en voor sommige mensen zelfs nieuwe soorten. Ik had bijvoorbeeld nog nooit *Brachyopa teastacea* gevangen. Als je zo samen door het bos loopt word je toch op dingen gewezen waar je zelf misschien niet op zou letten.

Literatuur

- Barendregt, A., 1995. Vliegenweekend 1995 op de Utrecht. *De Vliegenmepper* 4 (2): 6-8.
- Bremer, P., 1980. *Varens in het Kuinderbos*. Doctoraalverslag R.U. Groningen. [Bijlage 8 betreft zweefvliegen].
- Goot, V. van der, 1954. Zweefvliegen-inventarisatie in de Noordoostpolder, augustus 1952. *De Levende Natuur* 57: 187-192.
- Steenis, W. van, 1994. Verslag Diptera Weekend 18-20 juni 1993 te Amerongen. *De Vliegenmepper* 3 (1): 7-11.

Tabel 1: Overzicht van de gevonden zweefvliegensoorten door Van der Goot (1954), Bremer (1980) en tijdens het Vliegenweekend van 1996. In de laatste kolom is aangegeven of het een bossoort betreft. Een * in de kolom 1952 betreft een losse waarneming (niet in augustus).

soort	1952	'78/'79	'96	bos
<i>Episyrphus balteatus</i>	a	x	x	
<i>Meliscaeva auricollis</i>	*		x	b
<i>Meliscaeva cinctella</i>		x	x	b
<i>Syrphus ribesii</i>	g	x	x	
<i>Syrphus vitripennis</i>	g	x	x	
<i>Parasyrphus annulatus</i>			x	b
<i>Parasyrphus malinellus</i>			x	b
<i>Parasyrphus punctulatus</i>			x	b
<i>Dasysyrphus hilaris</i>			x	b
<i>Dasysyrphus lunulatus</i>			x	b
<i>Dasysyrphus tricinctus</i>			x	b
<i>Dasysyrphus venustus</i>			x	b
<i>Didea fasciata</i>		x	x?	b
<i>Eupeodes corollae</i>	aa	x	x	
<i>Eupeodes lapponicus</i>			x	b
<i>Scaeva pyrastris</i>	g	x	x	
<i>Scaeva selenitica</i>	zz		x	b
<i>Baccha elongata</i>			x	b
<i>Sphaerophorai ruepelli</i>	zz			
<i>Sphaerophoria menthastri</i>	v			
<i>Sphaerophoria scripta</i>	a	x	x	
<i>Platycheirus albimanus</i>			x	b
<i>Platycheirus angustatus</i>		x	x	
<i>Platycheirus clypeatus</i>	aa	x	x	
<i>Platycheirus fulviventris</i>	v		x	
<i>Platycheirus immarginatus</i>	zz			
<i>Platycheirus manicatus</i>	a			
<i>Platycheirus peltatus</i>	aa	x		
<i>Platycheirus scambus</i>	v	x	x	
<i>Platycheirus scutatus</i>	z		x	b
<i>Pyrophaena granditarsa</i>	z			
<i>Melanostoma mellinum</i>	a		x	
<i>Melanostoma scalare</i>		x	x	b
<i>Pipiza noctiluca</i>			x	b
<i>Neocnemodon vitripennis</i>		x		b
<i>Cheilosia albitarsis</i>			x	
<i>Cheilosia cynocephala</i>	z			
<i>Cheilosia pagana</i>			x	
<i>Cheilosia vernalis</i>	v	x	x	
<i>Rhingia campestris</i>	g		x	
<i>Ferdinandea cuprea</i>			x	b
<i>Chrysogaster hirtella</i>			x	
<i>Lejogaster metallina</i>	g			
<i>Lejogaster splendida</i>	z			
<i>Brachyopa testacea</i>			x	b
<i>Neoascia podagrica</i>	g			
<i>Eumerus strigatus</i>	g	?	x	
<i>Volucella bombylans</i>		x		b
<i>Volucella pellucens</i>	*		x	b

Vervolg tabel 1	1952	'78/'79	1996	bossoort
<i>Xylota segnis</i>	aa	x	x	b
<i>Syrirta pipiens</i>	g		x	
<i>Tropidia scita</i>		x	x	
<i>Helophilus hybridus</i>	g	x		
<i>Helophilus pendula</i>	g	x	x	
<i>Helophilus trivittata</i>		x		
<i>Anasimyia contracta</i>			x	
<i>Anasimyia lineata</i>	z		x	
<i>Anasimyia transfuga</i>				
<i>Parhelophilus frutetorum</i>			x	b
<i>Parhelophilus versicolor</i>			x	
<i>Eristalis abusiva</i>		x		
<i>Eristalis anthophorina</i>	aa	x		
<i>Eristalis arbustorum</i>	*	x		
<i>Eristalis horticola</i>	v	x	x	
<i>Eristalis intricica</i>	v	x	x	
<i>Eristalis nemorum</i>	z		x	b
<i>Eristalis pertinax</i>		x	x	
<i>Eristalis picea</i>	a		x	
<i>Eristalis tenax</i>	g		x	
<i>Eristalinus sepulchralis</i>	a	x	x	
<i>Myathropa florea</i>		x	x	b

Tabel 2: Soortenlijst diptera Dipterawekend 1996

Soort	vangplek >	1	1a	2	3	4	5	6	7
Asilidae									
<i>Dioctria atricapilla</i>		5♂23♀			1♀	1♀		3♀	
<i>D. oelandica</i>		1♂15♀				1♀			
<i>Dymachus trigonus</i>		1♂1♀							
<i>Laphria flava</i>						1♀			
<i>Leptogaster cylindrica</i>						15♂20♀			
<i>Neoitamus cyanurus</i>		1♀		1♂	1♀	1♀			
Calobatidae									
<i>Calobata cibaria</i>					1♂				
<i>C. petronella</i>		1♀		1♂	1♂				
Empididae									
<i>Empis digramma</i>		1♀			2♀			1♀	
<i>E. opaca</i>						1♀			
<i>E. punctata</i>		8♂	1♀						
<i>E. stercorea</i>				1♀	2♀	2♀			
<i>E. tessellata</i>		20♂5♀	1♂1♀	40♂5♀	50♂20♀	10♂10♀2♂1♀		2♂	
<i>E. trigramma</i>				2♂					
<i>Rhamphomyia sulcata</i>		1♀							
Muscidae									
<i>Polietes lardaria</i>		1♀		1♂1♀	1♂1♀	2♂1♀			
Opomyzidae									
<i>Opomyza germinationis</i>		10♂10♀	1♂1♀	1♂1♀	1♂1♀			1♀	1♀
<i>Geomyza combinata-groep</i>		1♀							
Psilidae									
<i>Psila medaria</i>		1♂1♀	1♀			1♀			

vervolg tabel 2

soort	1	1a	2	3	4	5	6	7
Chyliza annulipes			1♀					
Chamaepsila persimilis								1♀
Rhagionidae								
Chrysopilus auratus							3♂	
Rhagio scolopaceus	1♀	1♀	1♀		1♀	1♀	1♀	
Sarcophagidae								
Metopia staegeri	1♂	5♂						
Sciomyzidae								
Coremacera marginata							1♂	
Limnia unguicornis	1♂						2♂1♀	
Pherbina coryleti							2♂	
Tetanocera arrogans							1♂	
T. elata							1♂	
Trypetoptera punctulata	2♂	2♂				1♀		2
Sepsidae								
Nemopoda nitidula	1♀							
Sepsis flavimana	1♀							
Themira leachi	1♂							
Syrphidae								
Anasimyia contracta							6♂1♀	
A. lineata							1♂	
Baccha elongata			1♂1♀					
B. obscuripennis cf.					1♀			
Brachyopa testacea					2♂2♀			
Cheilosia albitarsis	5♂10♀		5♂8♀	5♂12♀	4♂7♀	1♀	1♂1♀	
C. pagana	1♀		1♂1♀	1♀		1♀		
Chrysogaster hirtella	2♀		5♀	1♂				
Dasysyrphus hilaris			2♀					
D. lunulatus			1♀					
D. tricinctus				1♂				
D. venustus	6♀		8♀	4♀	1♀			
Episyrphus balteatus	2♂4♀		3♂7♀	30(♂♀)	1♂20♀	1♀	4♂1♀	2♀
Eristalinus sepulchralis							3♂	
Eristalis horticola	1♀		1♂	6♂1♀	5♂5♀	3♀		
E. intricarius							1♂	
E. nemorum			1♂2♀	3♂2♀	2♂3♀	2♂2♀		
E. pertinax	1♀		2♂3♀	5♀				
E. piceus				1♀				
E. tenax			1♂4♀	4♀	1♀	5♂2♀	2♀	
Eumerus strigatus					1♂1♀			
Eupeodes corollae	1♀	4♀	1♀	2♂1♀	3♂4♀	5♀	1♂1♀	
E. lapponicus				1♀	1♀			
Ferdinanda cuprea	3♂		1♂6♀	2♂3♀				
Helophilus pendulus	1♀		2♂2♀	2♂	2♂2♀	5♂5♀		
Melangyna cincta					1♀			
Melanostoma mellinum	1♀		5♀	1♀			1♀	
M. scalare			1♂					
Meliscaeva auricollis								
vorm maculicornis	1♂7♀		9♀	15♀	7♀		1♀	
M. cinctella	1♀		1♀		3♀			

vervolg tabel 2

soort	1	1a	2	3	4	5	6	7
<i>Myathropa florea</i>			2♂3♀	5♂	1♂+2			
<i>Parasyrphus annulatus</i>			1♂	1♀	1♀			
<i>P. malinellus</i>						1♀		
<i>P. punctulatus</i>			1♀					
<i>Parhelophilus frutetorum</i>				1♂	1♀			
<i>P. versicolor</i>							1♀	
<i>Pipiza noctiluca</i>					1♂			
<i>Platycheirus albimanus</i>	1♀		1♀					
<i>P. angustatus</i>							1♀	
<i>P. clypeatus</i>	1♀						1♂1♀	
<i>P. fulviventris</i>							1♂2♀	
<i>P. scambus</i>							1♀	
<i>P. scutatus</i>			1♀		1♀			
<i>Rhingia campestris</i>			3♀	2♀	1♀			
<i>Scaeva pyrastris</i>	1♀		1♀		2♀	1♀		
<i>S. selenitica</i>					1♂+1			
<i>Sphaerophoria scripta</i>	1♀				1♂2♀		1♀	
<i>Syrphus ribesii</i>			1♀	4♀				
<i>S. vitripennis</i>				1♀	1♀			
<i>Syritta pipiens</i>	1♂1♀			1♂1♀	1♂			
<i>Tropidia scita</i>	5♂					3♂		
<i>Volucella pellucens</i>			1♂	1♂+1				
<i>Xylota segnis</i>			1♂	1♂1♀	1♂			
Stratiomyidae								
<i>Beris chalybeata</i>			1♂2♀	4♀				
<i>B. strobli</i>			1♀					
<i>B. vallata</i>				1♀				
<i>Chloromyia formosa</i>	1♂							1♂
<i>Odontomyia ornata</i>							1♀	
Tabanidae								
<i>Chrysops relictus</i>							1♂	
<i>Heptatoma pellucens</i>					1♀			
Tachinidae								
<i>Epicampocera succincta</i>				1♀				
<i>Phorocera assimilis</i>					1♂			
<i>P. obscura</i>	1♂2♀			1♂				
Tephritidae								
<i>Rhacochlaena toxoneura</i>	1♀							
<i>Oxyna parietina</i>	20♂20♀							
<i>Terellia tussilaginis</i>	1♀							
Therevidae								
<i>Thereva nobilitata</i>	2♂1♀						1♀	

Vangplaatsen

1 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 182 533, 8 juni 1996

1a = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 182,7 533,5, 8 juni 1996 Malaiseval

2 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 182 534, 8 juni 1996

3 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 182 535, 8 juni 1996

4 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 181 535, 8 juni 1996

5 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 181 534, 8 juni 1996

6 = Kuinre, Kuinderberg, amersfoortcoördinaat 185 532, 9 juni 1996

7 = Kuinre, Kuinderbos, amersfoortcoördinaat 182 533, 9 juni 1996

De zweefvliegen van Midden-Brabant

door John Reichwein

Bij deze wil ik een aanvulling geven op 'De zweefvliegenfauna van Noord-Brabant' van M. Delfos op grond van mijn waarnemingen uit Midden-Brabant. Ik ben zelf bezig met een artikel over de zweefvliegenfauna van de Brand te Udenhout, waarvan de meeste waarnemingen afkomstig zijn. Iedereen die aanvullingen of wijzingen heeft wordt bij deze opgeroepen om deze aan mij door te geven.

Ik zal de soorten op alfabetische volgorde (naamgeving naar de zweefvliegtabel van Barendregt 1991) behandelen.

Anasimyia contracta een exemplaar op 16 vi 1989 uit de Brand.

Brachypalpus laphriformus een exemplaar uit de malaiseval op 13/19 v 1990 uit de Brand. Deze waarneming zou de eerste zijn uit Brabant.

Cheilosia barbata een exemplaar uit de malaiseval op 1/7 vii 1990 van de Brand. Deze soort is nieuw voor Brabant en een van de weinige vangsten buiten Zuid-Limburg.

Cheilosia carbonaria meerdere waarnemingen vanaf 1991 uit de Brand.

Cheilosia illustrata vanaf 1991 een gewone verschijning in de zomer in de Brand. Voor 1991 is deze soort niet waargenomen.

Cheilosia intonsa de opgave van de Brand berust op een misdeterminatie en dient afgevoerd te worden.

Chrysogaster macquarti de opgave van de Brand berust op een misdeterminatie en dient afgevoerd te worden.

Chrysogaster viduata (= *lucida*) een exemplaar uit de Brand op 16 v 1992, Udenhout.

Chrysotoxum festivum een exemplaar op 2 en 8 vi 1991 van de Brand.

Dasysyrphus friuliensis de exemplaren van zowel de Brand (J. Reichwein; A. van Eck) als van Elshout (J.-W. van Zuijlen) behoren naar mijn mening niet tot deze soort.

Dasysyrphus hilaris een exemplaar op 17 v 1990 uit de Brand.

Eristalis pratorum de opgave van de Brand berust op een misdeterminatie en dient afgevoerd te worden.

Eristalis rupium is eveneens een misverstand (net als *E. vitripennis*, welke betrekking heeft op dezelfde exemplaren) en moet *Eristalis picea* zijn. Er is dus geen *Eristalis rupium* bekend uit Brabant.

Eupeodus lapponicus een exemplaar op 17 v 1990 in Oisterwijk. In dit jaar was er een ware invasie van deze soort, na dit exemplaar is er op 19 v 1990 3 exemplaren in de Brand, op 20 v 1990 1 exemplaar langs de Beerze (Boxtel) en op 23 vii 1990 in de Reuselse moeren (P. v.d. Wielen) gevangen. Samen goed voor de helft van

alle Brabantse exemplaren en waarnemingen.

Eupeodus latilunulatus een exemplaar op 28 vii/4 viii 1990 uit de malaiseval in de Brand die volgens mij tot deze soort behoort.

Heringia heringi gemeld uit de Brand door meerdere personen. Deze soort ontbreekt in mijn databestand van de Brand en ik kan mij deze soort ook niet herinneren. Kan diegene die zekerheid over deze melding heeft contact met mij opnemen.

Leucozona laternarius een exemplaar op 28 vii 1989 en 25 vii 1992 uit de Brand.

Leucozona lucorum een exemplaar op 26 v 1989, 25 vi 1990 en 27 vi 1992 uit de Brand.

Melangyna lasiophthalma een exemplaar op 13 iv 1991 uit de Brand.

Neocnemodon brevidens van de Brand berust op een misverstand en deze vindplaats moet dan ook afgevoerd worden.

Neocnemodon pubescens een exemplaar op 20 v 1989 en 6/13 v 1990 uit de Brand.

Neocnemodon vitripennis een exemplaar op 26 vi 1989 uit de Brand.

Orthonevra geniculata een exemplaren uit de malaiseval op 28 iv/6 v en 6/13 v 1990 uit de Brand. Deze soort is nieuw voor Brabant.

Parasyrphus vittiger vermeld van Oisterwijk berust op een misverstand en dient derhalve dan ook afgevoerd te worden.

Pipiza lugubris een exemplaar op 9 viii 1989 en 25 vii 1992 uit de Brand.

Temnostoma vespiforme een exemplaar op 20 v 1990 langs de Beerze, Boxtel.

Volucella bombylans alle drie de variëteiten komen voor in de Brand, waarbij de variëteit *plumata* veruit het algemeenst is en de variëteit *haemorrhoidalis* is in de Brand gewoon (1988-1993), zelfs algemener dan de type-variëteit.

Xanthandrus comtus een exemplaar op 28 vii/4 viii 1990 uit de malaiseval uit de Brand.

Xanthogramma pedissequum een exemplaar op 16 vi 1989 uit de Brand.

Xylota florum is redelijk gewoon in de Brand. Deze soort is in de Brand wel veel zeldzamer dan *Xylota meigeniana*.

adres van de auteur:
Oltmansstraat 25
3532 GS Utrecht

Veranderingen van de zweefvliegenfauna in Nederland

door John Reichwein

De verandering van de Nederlandse fauna is een steeds populairder onderwerp van discussie. Een veel gehoorde stelling is dat het verspreidingsgebied van soorten naar het noorden opschuift als gevolg van klimaatveranderingen (door het broeikaseffect). Dit zou de gehele fauna, dus ook de Nederlandse (en Belgische) zweefvliegenfauna, beïnvloeden. Ik wil in dit artikel enkele kanttekeningen plaatsen bij deze stelling. Nu is het voor zweefvliegen moeilijk na te gaan welke soorten toe- of afgenomen zijn. De toename kan het gemakkelijkst weergegeven worden door het aantal nieuwe soorten voor Nederland vanaf 1984 (Barendregt, 1991, p. 79). Het blijkt dat de meeste nieuwe zweefvliegensoorten voor de Nederlandse fauna voortkomen uit revisies van genera (splitsen van soorten), zoals bij *Platycheirus*, *Neoascia* en *Sphegina*. Het ontdekken van deze nieuwe soorten kan niets te maken hebben met de verandering van de zweefvliegenfauna, maar alles met de activiteit van mensen die zweefvliegen-genera reviseren.

Er blijft echter nog een behoorlijk aantal soorten over. Deze soorten kunnen met betrekking tot hun verspreiding in Europa globaal in vier groepen geplaatst worden. Ten eerste enkele Scandinavische soorten, zoals *Helophilus affinis*, die nieuw gevangen werden ten zuiden van hun areaal (zonder twijfel aanwezigheid van populaties en geen zwervers). Ten tweede een aantal zeldzame bossoorten die opgedoken zijn in Nederland, zoals *Psilota anthracina* en *Callicera aenea*. Deze soorten zijn nog niet of zeer weinig in België gevangen en er zijn, voor mij althans, geen aanwijzingen dat ze in zuid-Europa meer voorkomen. De derde, tevens de grootste groep, zijn de middelgebergte soorten die in zuid-Limburg opduiken, zoals *Xylota coeruleiventris*, *Blera fallax* en *Cheilosia coerulescens*. Dat deze soorten opduiken in zuid-Limburg is minder vreemd dan het lijkt. Het blijkt namelijk dat de meeste middelgebergte-soorten, in België ook sporadisch in het lagere heuvelland, waar zuid-Limburg bij hoort, worden gevangen (Verlinden, 1991). De vierde groep zijn de mediterrane soorten die slechts zeer sporadisch worden waargenomen in Nederland, zoals *Scaeva dignota*.

Op grond van deze beschouwing lijkt het onwaarschijnlijk dat een verandering van het klimaat de oorzaak is geweest voor het verschijnen van nieuwe zweefvliegensoorten in Nederland. Als laatste wil ik toevoegen dat de laatste jaren veel meer naar zweefvliegen wordt gekeken dan vroeger. Hierdoor is de kans dat

er nieuwe soorten worden gevangen ook veel groter.

Om tot een beter beeld te komen zal ik ook een poging doen om naar de afname van soorten te kijken. Dit is helaas niet mogelijk voor Nederland omdat er geen goed overzicht voorhanden is. Dit is er wel voor België (Verlinden, 1991) en ik heb die soorten genomen die voor 1950 in meer dan 10 km bij 10 km hokken zijn waargenomen dan daarna. Dit lijkt een goede maat omdat ook in België de laatste jaren veel intensiever naar zweefvliegen is gekeken dan daarvoor. Dit levert wel een zeer lange lijst op, zo'n 40 soorten, welke ik gepoogd heb ook in groepen in te delen. Dit lukt voor een groot aantal soorten op grond van mijn eigen waarnemingen buiten de Benelux, aangevuld met literatuuropgaven van biotopen (Verlinden, 1991).

Ten eerste is er een forse groep soorten die naar het zuiden toe snel algemener worden en die als dwaalgast zijn gevangen in België of welke om onduidelijke redenen zijn uitgestorven in België. Tot deze groepen behoren onder andere *Chrysotoxum intermedium*, *Paragus bicolor*, *Eumerus sabulonum*, *Merodon avidus*, *Merodon rufus*, *Rhingia rostrata*, *Tropidia fasciata*, *Microdon devius* en *Microdon mutabilis*. Ten tweede is er een grote groep die gebonden is aan voedselarme moerassen, venen en poeltjes. Dit biotoop is helaas (zo goed als) verdwenen uit noord-west Europa door de vermessing en verdroging. De meeste soorten die tot deze groep behoren kunnen als uitgestorven beschouwd worden binnen de Benelux. Verder naar het zuiden worden moerassen en venen snel veel zeldzamer en deze soorten kunnen alleen nog voorkomen in noordoost Europa (Scandinavië, Polen) waar dit biotoop nog wel, zij het bedreigd, voorkomt. Tot deze groep behoren *Chrysogaster macquarti*, *Orthonevra elegans*, *Orthonevra intermedia*, *Arctophila fulva*, *Anasimyia lunulata*, *Parhelophilus consimilis*, *Eristalis alpinus*, *Platycheirus perpallidus* en *Eristalis cryptarum*. Ten derde is er een kleine groep bergsoorten die als dwaalgast in België zijn waargenomen, zoals *Paragus flammeus*, en deze soorten zijn wellicht nog te verwachten in de echte berggebieden in Europa. Ten vierde is er een kleine groep soorten die voorkomen op heide. De heides zijn zeer snel aan het wegwijnen in de Benelux. Dit wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de vermessing en waarschijnlijk ook door het veranderde beheer van heideterreinen. Hierdoor moet men terecht vrezen voor het voorkomen van deze soorten in de Benelux. Deze soorten komen wellicht overal in Europa, waar nog

echte heideterreinen zijn, nog voor. Tot deze groep van soorten horen *Chrysotoxum octomaculatum* en *Chamaesyrrhus lusitanicus*. Ten vijfde is er een zeer grote groep van (loof-) bossoorten. Deze soorten zijn zeer waarschijnlijk vanaf de eerste helft van deze eeuw zeldzamer geworden door een schoner bosbeheer (het verwijderen van zieke en dode bomen) en verschillende soorten zijn recent weer (regelmatig) waargenomen in de Benelux. Dit laatste is waarschijnlijk het gevolg van veranderd bosbeheer (het laten staan van zieke en dode bomen). Wanneer dit bosbeheer wordt doorgezet zal dit niet alleen een mooier bos maar ook een mooiere bosfauna opleveren en zullen de mooie soorten van deze groep weer vaker gevangen worden. De volgende soorten behoren tot deze groep *Doros conopseus*, *Platycheirus discimanus*, *Didea alneti*, *Chrysotoxum elegans*, *Chrysotoxum latilimbatum*, *Peleocera tricincta*, *Myolepta luteola*, *Myolepta vara*, *Brachyopa bicolor*, *Brachyopa insensilis*, *Xylota curvipes*, *Brachypalpus valgus*, *Pocota personata*, *Spilomyia saltuum*, *Ceriana conopsoides*, *Mallota cimbiciformis* en *Mallota fuciformis*. Als laatste blijven er een aantal soorten over die niet goed in te delen zijn op grond van mijn kennis en dit zijn de volgende soorten *Cheilosia nebulosa*, *Psarus abdominalis* (vorige eeuw?), *Eumerus tarsalis* (dwaalgast) en *Lejops vittata* (brak water).

Deze beschouwing leidt tot de conclusie dat menselijk handelen van een veel grotere invloed is op de veranderingen van de zweefvliegenfauna dan het klimaat (wat ook kan veranderen door menselijk handelen: broeikas-effect). Bovendien blijkt nergens uit dat het voorkomen van soorten naar het noorden verschuift. Er zullen altijd dwaalgasten gevangen blijven worden, zoals (middel-) gebergtesoorten. Een toename van mediterrane (=warmteminnende?) soorten blijkt nergens uit. Deze soorten lijken in België zelfs eerder af dan toe te nemen, laat staan dat er van een duidelijke areaalverschuiving van deze soorten sprake is. In het algemeen blijkt dat de soorten die gebonden zijn aan voedselarme moerassen, venen en poeltjes op het punt staan om uit te sterven, of al uitgestorven zijn, in de Benelux. Evenals de soorten die gebonden zijn aan heide, welke sterk bedreigd worden in de Benelux en waarvan men moet vrezen dat ook deze op termijn uitsterven. De soorten die gebonden zijn aan bossen nemen, zonder twijfel, de laatste jaren sterk toe. Dit kan, in ieder geval gedeeltelijk voor Nederland, toegeschreven worden aan het veranderde bosbeheer waardoor zieke en dode bomen langer blijven staan.

Op lokaal niveau wordt dit beeld bevestigd. In de Brand, bij Udenhout, heb ik de veranderingen van de zweefvliegenfauna in de periode 1987-1993 bekeken op grond van zo'n 2.000 waarnemingen. Hieruit blijkt dat

er een netto afname van vocht (moeras) gebonden soorten en een netto toename van bossoorten. Op grond van mijn eigen waarnemingen blijkt dit voor enkele soorten niet beperkt tot dit gebied maar voor een groter gebied (Nederland) te gelden. Zo lijken *Anasimyia lineata* en *Pyrophaena granditarsa* sterk achteruit te gaan en *Cheilosia illustrata* sterk toe te nemen.

Dankwoord

Bij deze wil ik Jaap van der Linden bedanken voor het kritisch doorlezen van dit artikel.

Literatuur

- Barendregt, A., 1991. *Zweefvliegtabel* [8ste druk], Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
- Reichwein, J.F., in prep., De zweefvliegenfauna van de Brand.
- Verlinden, L., 1991. *Fauna van België*. Zweefvliegen (Syrphidae), KBIN, Brussel.

adres van de auteur:
Oltmansstraat 25
3532 GS Utrecht

A plea for material and a provisional list of the Paragini (Diptera: Syrphidae) of Europe.

by Colin W. Plant

I am putting out this request for specimens of male European *Paragus* species. As a minimum I would like to borrow specimens; ideally, I would like to be able to retain material in my collection for longer term reference (i.e. permanently).

My aim is to produce genitalia drawings for all the known European species in a single work for identification purposes. At present, though there are some very excellent published works, information on all the species is very scattered and one needs to access at least 12 different references to be sure of identifying continental specimens correctly. I want to check and redraw the genitalia of some of the species; in particular I need to see some of the less well known species and those described since Goeldlin's 1981 review as I have never seen some of them. I would particularly like to see males of the following species:

P. ascoensis

P. bradescui

P. compeditus

P. constrictus (recorded for Ireland so look out for it in Britain, similar to *P. haemorrhous*)

P. hermonensis

P. medeae

P. oltenicus

P. romanicus

P. vanderhooti

If sending specimens, please state if you require them returned or not. Be warned:

I will be detaching genitalia from sent specimens.

For your further entertainment I am attaching a provisional list of species (Table 1). I would welcome any additions to the list; it is easy to miss out on something published in a less familiar journal - one of the reasons I want to get all the species together. Also, comments and corrections are welcomed. Feel free to use the list - but an acknowledgement would be nice.

Colin W. Plant

14 West Road

Bishops Stortford

Hertfordshire CM23 3QP

UNITED KINGDOM

Telefoon/fax: 00 44 1279 507697

e-mail: colinwplant@ntlworld.com

soorten waarvan Christian Kassebeer opmerkte dat deze ook in Europa voorkomen. Toegevoegd werd ook nog de opmerking dat *P. bicolor* waarschijnlijk uit drie soorten bestaat en dat onder *P. majoranae* twee soorten schuil gaan. Paul Beuk.

NB: In de onderste regels van de tabel staan drie

Recente literatuur

Asilidae (roofvliegen)

Tomasovic, G., 1994. Notes sur les Asilidae (Diptera) de Belgique et de régions limitrophes 3. Renseignements nouveaux pour cinq espèces peu fréquentes en Belgique. - *Bulletin et Annales de la Société belge d'Entomologie* 130. Belgische waarnemingen van *Dioctria bicincta* Meigen, 1820, *Machimus cingulatus* Fabricius, 1781, *Machimus micans* Meigen, 1820, *Neomochtherus pallipes* (Meigen, 1820) en *Erax punctipennis* (Meigen, 1820). De laatste soort wordt als nieuw voor België gemeld.

Tomasovic, G., 1994. Notes sur les Asilidae (Diptera) de Belgique et de régions limitrophes (4-8). - *Bulletin et Annales de la Société belge d'Entomologie* 130: 346-350. Achtereenvolgens de eerste melding van *Leptogaster gallica* Janssens, 1957 uit België en Nederland, besprekingen van het voorkomen van *Choerades gilva* (Linnaeus, 1758) en *Laphia ephippium* (Fabricius, 1781) in België, een bespreking van het voorkomen van *Rhadiurgus variabilis* (Zetterstedt, 1840) in Noordwest-Europa en een bespreking van het voorkomen van [*Machimus*] *Epitriptus gilva* (Zeller, 1840) in België.

Tomasovic, G., 1995. Notes sur les Asilidae de Belgique et de régions limitrophes (9). Raréfaction en Europe occidentale et porté disparu en Belgique: *Asilus crabroniformis* Linné, 1758 (Diptera, Brachycera, Asilidae). - *Bulletin et Annales de la Société belge d'Entomologie* 131: 245-248. Het voorkomen van *Asilus crabroniformis* in Europa wordt besproken en de achteruitgang in België wordt geconstateerd.

Tomasovic, G., 1995. Données sur la faune entomologique de la réserve naturelle de la Montagne Saint-Pierre 1. Asilidae (Diptera, Brachycera). - *Bulletin et Annales de la Société belge d'Entomologie* 131: 445-454. Van de 21 in totaal op het Belgische deel van de Sint Pietersberg verzamelde roofvliegen werden 1994 15 soorten met water traps verzameld. De gegevens werden geanalyseerd en bewerkt qua fenologie en terreinbeheer.

Veen, M.P. van, 1996. De roofvliegen van Nederland. -

Wetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging 210: 1-120. Zie elders in deze Vliegenmepper.

Calliphoridae (vleesvliegen)

Haarto, A., 1995. Five species of flies (Diptera) new to Finland, with notes on additional rare species. - *Entomologica Fennica* 6(1): 5-6. Drie nieuwe zweefvliegen en twee nieuwe calliphoriden voor Finland en enkele waarnemingen van zeldzame soorten zweefvliegen.

Johnson, L.S., 1996. Removal of old nest material from the nesting sites of house wrens: Effects on nest site attractiveness and ectoparasite loads. - *Journal of Field Ornithology* 67(2): 212-221. Het gebruiken van nestkasten met eerder gebruikte nesten door Noordamerikaanse winterkoningen had geen nadelige effecten als gevolg van parasitering door maden (*Protocalliphora*) om dat de vliegen niet in de nesten overwinteren. De winterkoningen hadden dan ook geen specifieke voorkeur voor lege nestkasten of nestkasten met een oud nest erin.

Empididae (dansvliegen)

Svensson, B.G., & E. Petersson, 1995. Diurnal and seasonal variations in swarming and mating behaviour of the dance fly *Empis borealis* (Diptera; Empididae). - *Annales Zoologici Fennici* 32(4): 403-409. Bij *Empis borealis* zwermen de wijfjes in zwermen tot veertig exemplaren die door mannetjes met prooien worden bezocht. Zon was noodzakelijk voor het zwermen. bij gunstige omstandigheden kon het zwermen duren van acht uur 's ochtends tot acht uur 's avonds bij temperaturen van 8 tot 21°C. Het aantal wijfjes in een zwerm en het aantal zwermen nam gedurende de dag wel af, evenals het aantal actieve mannetjes.

Scathophagidae (strontvliegen)

Bowden, J., 1996. Dung-flies (Diptera: Scathophagidae) in light-traps. - *Entomologist's Gazette* 47: 114. Acht soorten Scathophagidae werden in lichtvallen aangetroffen, van slechts enkele ging het om een paar exemplaren. De meeste werden in behoorlijk aantal aangetroffen. De auteur ziet hierin een aanwijzing dat Scathophagidae 's nachts behoorlijk

actief zijn.

Sciomyzidae (slakkendodende vliegen)

Foote, B.A., 1996. Biology and immature stages of snail-killing flies belonging to the genus *Tetanocera* (Insecta: Diptera: Sciomyzidae). 1. Introduction and life histories of predators of shoreline snails. - *Annals of Carnegie Museum* 65(1): 1-12.

Overzicht van de taxonomische samenstelling, verspreiding en biologie van de Sciomyzidae, waarbij vooral aandacht aan het genus *Tetanocera* wordt besteed. De biologie van *Tetanocera fuscinervis* en *T. silvatica* wordt uitgebreid besproken.

Sepsidae (wenkvliegjes)

Ozerov, A.L., & R. Meier, 1995. A key to the larvae of the Palaearctic genera of the Sepsidae (Diptera: Cyclorhapha). - *Annales de La Société Entomologique de France* 31(3): 259-283.

Voor de geïnteresseerden: Een tabel voor de larven van de Sepsidae, die de hele Nederlandse fauna ongeveer beslaat. Daarnaast een bespreking van de literatuur over biologie en verspreiding in de Palaearctis.

Syrphidae (zweefvliegen)

Ecologie en fysiologie

Hickman, J.M., G.L. Lovei & S.D. Wratten, 1995. Pollen feeding by adults of the hoverfly *Melanostoma fasciatum* (Diptera: Syrphidae). - *New Zealand Journal of Zoology* 22(4): 387-392.

Onderzoek naar voedingsgedrag van zweefvliegen in Nieuw-Zeeland aan de hand van aangetroffen pollen in spijsverteringskanaal.

Kralikova, A., & P. Degma, 1995. Faunistic-ecological analysis of hoverflies (Diptera: Syrphidae) in some landscape elements of the Danubian lowland with a special reference to the aphidophagous species. 2. - *Ekologia - Bratislava* 14(3): 237-246.

Onderzoek naar de verspreiding van zweefvliegen in natuurlijke habitats. Soorten met bladluisetende soorten bleken te overheersen. *Episyrphus balteatus* kwam overal voor, maar vooral bij naalddhout. *Sphaerophoria scripta* kwam ook bijna overal voor, maar vooral in rijke kruidachtige vegetaties. Dit zou aanwijzingen kunnen geven voor het scheppen

van goede omstandigheden bij het gebruik van zweefvliegen voor biologische bestrijding van bladluizen.

Ottenheim, M.M., & G.J. Holloway, 1995. The effect of diet and light on larval and pupal development of laboratory-reared *Eristalis arbustorum* (Diptera: Syrphidae). - *Netherlands Journal of Zoology* 45(3-4): 305-314.

Eristalis arbustorum werd gekweekt met een medium op basis van konijnkeutels. Het was gebleken dat toevoeging van vitamine C aan voedingsmedium nadelige effecten van licht op de ontwikkeling compenseerde. In dit onderzoek bleek licht geen nadelig effect te hebben, maar was de ontwikkeling iets sneller onder lichte condities. Vitamine C had geen effect. Toevoeging van gist aan het voedingsmedium versnelde de ontwikkeling en verhoogde het gewicht van de imagines (werd vergelijkbaar met wilde exemplaren). Bij overbevolking is verlenging van ontwikkelingstijd en afname van gewicht van de imagines een gevolg. Toevoeging van gist aan het medium doet dit teniet.

Ottenheim, M.M., G.E. Waller & G.J. Holloway, 1995. The influence of the development rates of immature stages of *Eristalis arbustorum* (Diptera: Syrphidae) on adult abdominal colour pattern. - *Physiological Entomology* 20(4): 343-348.

Het kleurpatroon op het achterlijf van *Eristalis arbustorum* vertoont variatie gedurende het seizoen: voorjaarsvliegen zijn donkerder dan zomervliegen. Hier speelt de temperatuur bij de ontwikkeling een belangrijke rol. De lengte van de popperiode blijkt gecorreleerd met de hoeveelheid geel en grijze bestuiving op het achterlijf. De lengte van de larvale periode heeft hier geen invloed op.

White, A.J., S.D. Wratten, N.A. Berry & U. Weigmann, 1995. Habitat manipulation to enhance biological control of *Brassica* pests by hoverflies (Diptera: Syrphidae). - *Journal of Economic Entomology* 88(5): 1171-1176.

Het is gebleken dat het gebruik van zweefvliegen bij de bestrijding van een aantal bladluis- en mottenplagen in kool in Nieuw-Zeeland alleen mogelijk was als er ook stuifmeel-bronnen waren voor de imagines. Aanplanting van bloeiende planten had een negatief effect op de bladluizen en de rupsen.

Faunistiek

Dirickx, H.G., J. Hamon & J. Steffen, 1996. Contribu-

tion à l'étude des Syrphidae (Diptera) de la Région Rhône-Alpes. - *l'Entomologiste* 52(2): 63-79.

Overzicht van ongeveer 260 soorten zweefvliegen uit dit Zuid-Franse gebied aan de hand van meer dan 5400 exemplaren van bijna 180 vindplaatsen.

Haarto, A., 1995. Five species of flies (Diptera) new to Finland, with notes on additional rare species. - *Entomologica Fennica* 6(1): 5-6.

Drie nieuwe zweefvliegen en twee nieuwe calliphoriden voor Finland en enkele waarnemingen van zeldzame soorten zweefvliegen.

Stahls, G., 1995. Additions and deletions to Syrphidae (Diptera) of Finland. - *Entomologica Fennica* 6(1): 7-9.

Acht nieuwe soorten voor Finland, nieuwe provincies voor vier soorten. Acht soorten worden afgevoerd van de Finse lijst en twee nomenclatorische opmerkingen.

Verdcourt, B., 1996. *Callicera aenea* (F.) (Dipt., Syrphidae) at Maidenhead, Berkshire. - *Entomologist's Monthly Magazine* 132: 47.

Waarneming van deze soort uit het zuiden van Engeland. De auteur vermoedt dat de larve zich heeft bevonden in dennestammetjes in zijn achtertuin. In een naschrift vermeldt hij een tweede vangst op licht.

Verlinden, L., 1995. *Sphaerophoria bankowskiae* Goeldlin, 1989 (Dipt., Syrphidae): first description of the female: some recent records of the *Sphaerophoria interrupta* (Fabr.) group from the Alpine Region. - *Bulletin et Annales de la Société belge d'Entomologie* 131: 271-276.

Voor de liefhebbers van de lastige *Sphaerophoria*-groep een bespreking van het voorkomen van een aantal soorten, met name wat de Alpen betreft.

Diptera-weekend 7-8-9 juni 1997

De kampplaats voor het dipteraweekend van volgend jaar is nú al bekend, dus schrijf het vast op in je agenda en hou 't vrij.

Kampeerboerderij "de Boschhoeve",
Bospad 2 te Soerendonk in Noord-Brabant

Op de grens zowat met Nederlands en Belgisch Limburg ligt deze comfortabele kampeerboerderij, op een steenworp afstand van niet alleen veel, maar ook

zeer gewaardeerde natuurgebieden. Om maar te noemen: Cranendonck, Leenderbos, Strabrechtse Hei, Weerter- en Budeler Bergen, Budel-Dorplein, Stramprooier Broek, etc. En deze keer dus niet kamperen en wèl kookgelegenheid.

We zitten in een zijbeuk van de manege, alwaar ± 20 bedden aanwezig zijn. Er is ook zitgelegenheid, er zijn potten, pannen en bestek, wc + waslokaal. Deze keer dus Brabantse weelde!

Meer hierover in de volgende Vliegenmepper.

André van Eck

COLOFON

Vliegenmepper, jaargang 3 nr 1

De Vliegenmepper is het halfjaarlijks verschijnend contactblad van de Sectie Diptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging.

De sectie heeft als doel het bevorderen van de studie van de Diptera in het Nederlandse taalgebied. Hierin vervult de Vliegenmepper een belangrijke functie.

Iedereen, ook niet-NEV-leden, kan lid worden van de sectie door 10 gulden over te maken op giro 5621403 t.n.v. Penningmeester Sectie Diptera te Voorschoten, onder vermelding van lidmaatschap Sectie Diptera. Alle leden krijgen de Vliegenmepper toegestuurd.

Het bestuur van de sectie ziet er als volgt uit:

Voorzitter: Aat Barendregt, Koninginnelaan 9, 3781 GK Voorthuizen (03429-1451)

Secretaris: Theo Zeegers, Weegschaalstraat 207, 7521 CH Enschede (053-335284)

Penningmeester: Paul Beuk, Het Wedde 42, 2253 RG Voorschoten (071-768492)

Bijeenkomsten: Liekele Systemans, Langegracht 67A, 2312 NW Leiden (071-221952)

Mark van Veen, Sumatrastraat 279, 1095 HR Amsterdam (020-6933106)

Redactie: Jaap van der Linden, G. Brautigamsingel 28, 2331 SJ Leiden (071-322921)

Paul Beuk (zie boven)

Wouter van Steenis, Treubstraat 27, 6702 BA Wageningen (08370-25951)

Redactieadres: zie Jaap van der Linden

